

BOSNIA AND HERZEGOVINA
Ministry of Communication and Transport
Directorate of Civil Aviation

Događaj:	Nedostatak monitora na kome bi se prikazivali aktivni PGP kvadranti i zone
Datum, vrijeme i mjesto događaja:	27.05.2020. godine, 19:55 UTC, JPAKL
Učesnici u događaju i njihovo stanje:	
Opis događaja:	<p>Podnosilac izvještaja je naveo:</p> <p>Ovo nije slučaj za izvještaj, ali je situacija koja se dešava, pogotovo u ljetnjim mjesecima kada radi Protivgradna preventiva (PGP). Naime problem je u nepostojanju monitora na tornju na kom bi se vidjeli aktivni kvadranti od PGP i putanje nekog vazduhoplova koji bi se mogao ticati tih kvadranta.</p> <p>Na pitanje, koji su mogući uzroci ovog događaja, podnosilac izvještaja je naveo:</p> <p>Zabrana dejstva PGP za nepostojeći vazduhoplov (ima plan leta), kao i prolazak vazduhoplova kroz aktivnu R, P, D zonu-što se i dešavalo.</p> <p>Na pitanje, šta je se moglo uraditi da se ovakav događaj izbjegne, podnosilac izvještaja je naveo:</p> <p>Smatram da je problem vrlo lako riješiti. Potrebno je samo postaviti monitor na tornju na kom bi se vidjeli aktivni kvadranti PGP i zona.</p>
Opis postupaka učesnika u događaju:	
Okolnosti pod kojima se događaj desio:	

<p>Preduzete mjere:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vazduhoplovni subjekt s kojim je događaj u vezi; 2. Organizacione jedinice BHDCA. 	<p>1. Sprovedena je istraga ovog događaja.</p> <p>Zaključci ove istrage:</p> <p>-Dana 27.05.2020. godine zaprimljena je prijava sigurnosnog događaja, koja se kao ovakva ne može smatrati sigurnosnim događajem (što je i sam izvijestilac naveo) već rizikom.</p> <p>-Koordinacija lansiranja protivgradnih raketa vrši se od strane FIC-a, prema procedurama koje su predviđene Sporazumom o saradnji u vezi lansiranja raketa protiv gradonosnih oblaka, između BHANSA i JP "Protivgradna preventiva RS".</p> <p>-Izvan radnog vremena FIC-a, koordinaciju lansiranja protivgradnih raketa nastavlja da vrši ATC.</p> <p>-Osnova za obostranu razmjenu podataka predstavlja karta sa ucrtanom mrežom kvadranta nad područjem u kojem se provodi protivgradna zaštita u Republici Srpskoj, odnosno, Bosni i Hercegovini.</p> <p>FIC, odnosno, JPAKL izvan radnog vremena FIC-a, vrši koordinaciju protivgradnih aktivnosti, na način da pribavlja saglasnost za lansiranje raketa od EUFOR-a i svih nadležnih ATS jedinica iz sastava BHANSA, ATS jedinica iz susjednih pružalaca usluga u vazdušnoj plovidbi i ostalih subjekata sa kojima se utvrdi da postoji zajednički interes.</p> <p>-Koordinacija protivgradnih aktivnosti se provodi u poslednjih dvadeset godina, prije uspostavljanja FIC-a kao ATS jedinice koja je nosilac koordinacije PGO aktivnosti u BHANSA.</p> <p>Prema dobijenim informacijama JP PGP RS je za svoje potrebe razvila i koristi PGO aplikaciju i njena prva verzija je dobijena još 2010. godine, prije formiranja BHANSA-e. Aplikacija je još uvijek u fazi razvijanja, na način da njeno korištenje, koje još uvijek nije formalizovano, služi u svrhu dobijanja povratnih informacija o mogućnostima za izmjene, poboljšanja i njeno dalje unapređivanje ali se još uvijek nisu stekli uslovi da se može uvrstiti u interne dokumente kao "izvršni alat".</p>
---	---

<p>Preduzete mjere:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vazduhoplovni subjekt s kojim je događaj u vezi; 2. Organizacione jedinice BHDCA. 	<p>-U poslednjim izmjenama i dopunama aneksa na Sporazum o saradnji u vezi lansiranja raketa protiv gradonosnih oblaka između BHANSA i JP "Protivgradna preventiva RS":</p> <p>"S ciljem uniformnosti vođenja zabilješki i olakšavanja samog postupka u vezi sa aktivacijom protivgradnih kvadranata PGP će za potrebe FIC/JPAKL izraditi odgovarajuću PGO aplikaciju".</p> <p>-FISO, odnosno kontrolor na dužnosti u JPAKL-a nakon prestanka rada FIC-a, prilikom koordinacije PGO aktivnosti u skladu sa Sporazumom o saradnji i internim dokumentom za rad FIS BiH, vodi zapise u vezi sa aktivacijom PGO "vođenje zabilješki".</p> <p>-Radna pozicija FISO u FIC koji je smješten u operativnoj sali BHACC-a je opremljena sa SDD radarskim monitorom. SDD kao sastavni dio radnog okruženja operativnog radnog mjesta FISO predstavlja pomoćni alat u izvršavanju poslova i zadataka na radnoj poziciji informatora vazduhoplova u letu kroz uvid u MET podatke, aktivne PGO kvadrante, aktivirane zone i <i>ad hoc</i> upravljive strukture vazdušnog prostora, saobraćaj u prostoru nadležnosti za vazduhoplove koji su uključili transponder i sl.</p> <p>-BHANSA je predstavila novi alat AMC portal izrađen i s namjerom boljeg i efikasnijeg informisanja svih korisnika vazdušnog prostora o zabranama i ograničenjima u vazdušnom prostoru u realnom vremenu.</p> <p>AMC portal će se operativno početi koristiti nakon prihvatanja promjene u ATM funkcionalnom sistemu od strane BHDCA. Planirani početak operativnog korištenja je 13.07.2020.</p> <p>-Internim dokumentima propisano je da se BHACC poziva u svim situacijama ili u svrhu informisanja (za PGO kvadrante koji se nalaze u našem FIR-u ali nisu u AoR ACC Sarajevo) ili za dobijanje dozvole za aktivaciju kvadranata. U oba slučaja, po dobijanju odobrenja/informisanju, predmetni kvadranti se "aktiviraju" i na SDD-u, što i vizuelno daje predstavu gdje je aktivna PGO ako se radi u operativnoj sali BHACC ili na PGO aplikaciji koja se nalazi na monitoru smještenom na konzoli TWR-a, na kojem svim podacima-inputima upravlja sam FISO/ATCO u JPAKL-u.</p>
---	---

<p>Preduzete mjere:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vazduhoplovni subjekt s kojim je događaj u vezi; 2. Organizacione jedinice BHDCA. 	<p>-Prema informacijama dobijenim od načelnika JPAKL-a, trenutno propisana tehnologija rada zadovoljava minimalne uslove rada, kada je u pitanju pružanje usluga za vazduhoplove kao i koordinaciju sa PGO JPAKL-a ali bi posjedovanje radarske slike u svrhu "situational awareness" uveliko unaprijedilo i olakšalo rad i koordinaciju sa PGO.</p> <p>-Na osnovu obavljenih razgovora sa izvjestiocem i ATCO koji rade koordinaciju PGO nakon zatvaranja FIC-a, da se zaključiti, da manipulacija informativnom PGO aplikacijom (koja je u fazi razvijanja – ne koristi se kao alat za rad) zahtijeva puno vremena da bi se dobile sve informacije o aktivaciji, zabranama i deaktivaciji protivgradnih kvadranata. Korištenje karte sa ucrtanom mrežom kvadranata, vođenje "PGO kontrolne liste" – kako je propisano dokumentom, kao i koordinacija sa svim nadležnim koordinacijskim partnerima u smislu informacija o poznatom ili očekivanom saobraćaju, naročito u periodima sa većim obimom vazdušnog saobraćaja usporava proces za izdavanje saglasnosti za aktiviranje protivgradnih kvadranata, a što bi znatno bilo olakšano instaliranjem monitora sa radarskom vizualizacijom za "situational awareness" na TWR JPAKL-a.</p> <p>-BHANSA je dana 10.01.2020. godine dostavila BHDCA dopis "Obavjest o planiranim promjenama u ATM funkcionalnom sistemu u BHANSA-i za 2020. godinu", u kome je planirano uvođenje promjene "Situational awareness za JPAKL-ove uvođenjem radarske vizualizacije".</p> <p>-Planirane aktivnosti su navedene na osnovu dokumenta BHANSA-e, kao i ranije planiranih aktivnosti, te su podložne promjenama, a zavise od raspoloživih finansijskih sredstava i prioriteta BHANSA-e, imajući u vidu posledice izazvane novonastalom situacijom koja se odnosi na COVID 19.</p> <p>2. Stručno lice SMD-a je izvršilo analizu ovog događaja.</p>
---	---

Indeks procjene rizika i razlog: (Vidjeti Prilog 2, 3. i 6 ovog Uputstva)	3D u skladu sa ICAO matricom Navedeni događaj nije imao direktan uticaj na bezbjednost letenja (Safety) ali je prouzrokovao određene smetnje. Što se frekvencije tiče, nije mnogo vjerovatno da će se desiti ali postoji mogućnost.
Prijedlog mjera prevencije: (Bezbjednosne preporuke)	BHANSА treba da utvrdi novi rok za uvođenje planirane promjene "Situational awareness za JPAKL-ove uvođenjem radarske vizualizacije". BHANSА treba da ažurira dokument "Operativne procedure i instrukcije za rad Odsjeka kontrole letenja (ATC)", na način da se ispravi referiranje na dokument koji nije u upotrebi. Razmotriti mogućnost i svrsishodnost da se PGO aplikacija formalno uvede u JPAKL-ovima koji daju saglasnost za djelovanje PGO.
Prijedlog drugih mjera:	
Da li je potrebno dalje ispitivanje događaja: DA/NE (dati obrazloženje)	
Potpis imenovanog lica koje je radilo na obradi i analizi događaja i datum: (Ako na obradi i analizi radi više imenovanih lica)	Ilija Savatić,
Potpis rukovodioca Odjeljenja i datum:	Marinko Šimunović,